

maskew miller
learning

Platinum

A Re Šogeng Thari

KL Mohlake • MM Mabusela • MM Mojapelo • MM Mosana

Platinum A Re Šogeng Thari Mphato wa 3 Kgoboketšo ya Dikanegelo

Maskew Miller Learning
10 Freedom Way, Milnerton, Cape Town, 7441

© Maskew Miller Learning (Pty) Ltd 2025

Ditokelo tšohle di šireleditšwe. Ga go karolo ya phatlalatšo ye, yeo e kago tšweletšwa, go bolokwa ka mokgwa wa go ntšha, goba go fetošwa ka mokgwa goba sebopeho sefe goba sefe (elektroniki, semotšhene, go fotokopa, go gatišwa goba ka mokgwa wa mokgwe) ntle le tumelelo ya go ngwalwa pele ya mong wa tokelo ya ngwalollo.

Go kgopela tumelelo ya go tšweletša lefa goba go fetola karolo e nngwe ya phatlalatšo ye, o kgopelwa gore o ikopanye le ba lefapha la Ditokelo le Ditumelelo go 021 532 6000 goba romela imeile go rightsgranting@mml.co.za. Go bega tshelano ka lathao wa tokelo ya ngwalollo, re kgopela o romele imeile go copyright@mml.co.za

ISBN 978-1-834-96091-3
ePDF ISBN 978-1-834-98243-4

Mophatlalatši: Veronica Serage
E rulagantšwe ke Mamphoku Mamabolo
Tlhamo ya khabara ka MML Visual Design
Seswantšho sa khabara ka MML Visual Design
Peakanyo ya puku ka MML Visual Design
Diswantšho ka MML Visual Design
Tšweletšo ka MML Visual Design
E gatišitšwe ke

Diteng

Kanegelo ya 1: Ka ga nna

Theeletša ke go botše (kanegelo)..... 1

Kanegelo ya 2: Nna le ba bangwe

Direto le dikošana 7
Lerato (sereto) 7
Letšatši la ka (sereto) 8
Mogwera wa ka ke wa gago (sereto) 9
Go ratana ke go hlokomelana (sereto)..... 10
Ge re šetše re le mmogo (košana) 11
A re swaneng le dinaledi (košana) 11
Mma wa ka (košana)..... 12

Kanegelo ya 3: Maikutlo

Sebete sa go bolela (kanegelo) 13
Katse le Legotlo (nonwane)..... 19

Kanegelo ya 4: Mekgwa ye mebotse

Maaka ga a na mohola (kanegelo) 23
Metswako..... 25
Morogo wa mophotse..... 26
Sopo ya dinawa (resipi) 26
Re maitšong, re raloka dithai (dithai)..... 27

Kanegelo ya 5: Tšhireletšego setšhabeng

O ntlaišetšang rakgolo (tiragatšo)..... 28

Kanegelo ya 6: Nna le ba bangwe

Re phedišana bjang? (kanegelo) 35

Kanegelo ya 7: Matšani a sedumedi le a mangwe

Setšo le ditumelo (kanegelo) 42

Kanegelo ya 8: Bophelo bja bagologolo

Kgoboketšo ya sereto 51
Nakana tša borakgolokhukhu (sereto)..... 51
Diila tša go se bolelwe (sereto) 52
Mohlare wa Afrika wa bophelo (sereto)..... 53
Tatso ya segologolo (sereto) 54
Moaparo le dijo tša rena (sereto) 55
Melaetša ya ditumelo tša segologolo (sereto)..... 55
Dihla tša bophelo (sereto)..... 56

Kanegelo ya 9: Naga ya rena

Tokologo ya go phela Afrika Borwa (kanegelo)..... 58

Kanegelo ya 10: Bophelo bja bagologolo

Re hlompha borakgolokhukhu (athikele ya kuranta) 68

Kanegelo ya 11: Kgokagano

Mekgwa ya go boledišana (kanegelo)..... 75

Kanegelo ya 12: Go phedišana

Re tsenetšwe (kanegelo) 87

Kanegelo ya 13: Matšani a sedumedi le a mangwe

Ya tla ya baletšwe (kanegelo) 96

Kanegelo ya 14: Nna le ba bangwe

Re mmogo le ge re fapana (kanegelo)..... 103

Kanegelo ya 15: Ekonomi

Kgoboketšo ya direto 110
Tšhelete (sereto) 110
Ke amogelegile setšhabeng (sereto) 111
Mohlako ga se leabela (sereto) 112
Thekišo ya batho ke masetlapelo (sereto) .. 113
Thuto ke Lesedi (sereto) 115
Ba kae bagwera ba ka? (sereto) 116

Kanegelo ya 16: Diphoofole

Kgoboketšo ya dinonwane 117

Kanegelo ya 17: Phaahla o thophile tšhelete

(kanegelo)..... 125

Kanegelo ya 18: Tšhireletšego setšhabeng

Bokgoba e sa le tlhobaboroko (kanegelo)... 129

Kanegelo ya 19: Batho bao ba re thušago

Kanegelophelo ya Raesibe Letlalo (kanegelo)..... 133

Kanegelo ya 20: Nna le ba bangwe

Ge re thušana re a tšwelela (tiragatšo)..... 136

Tlhalošontšu 144

EXTRACT PAGES

Kanegelo ya 1: Theeletša ke go botše

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O nagana gore kanegelo e ka ga eng? Efa lebaka la karabo ya gago. O kgahlwa ke eng mo seswantšhong?

Kgadi - ngwana wa mosetsana ka gabo Monggae - baeti ba lefase ka moka ba be ba tlile Limpopo, Afrika Borwa

Nna ke setlogolo sa ba Morotolo, modutlamaswi. Ge ba ntheta ba re: Ntidi, mmamphegwana wa dira. La ka leina ke reeletšwe ka kgadi ya Ditlou. Ke nna ngwanenyana a le tee ka lapeng la gešo. Ke belegwe ka gare ga masogona a mane. Ke belegwe ke Raasetja le Lesiba, ka letšatši la Valentine. Ke belegwe bookelong bja Refilwe, ka la 14 Feberewar, 2010.

Mma o re ka ngwaga wona woo, ke ge naga ya gaborena e le monggae wa dipapadi tša boditšhaba. O fela a re go nna, “Wena o ntšhitišitše go ya lepatlelong, ke be ke bolawa ke thelebišene.” Akere e be e le motswetši wa ngwanenyana o mo tee ka lapeng.

Ditaba tše di tloga di ntira gore ke ikwe ke le bohlokwa kudu. Ka lebaka la ditiragalo tša boditšhaba, tše di diragetšego ge nna ke belegwa.

Mahlatsa a sepela le nna. Ga ke tsebe ka wena. Na o tseba gore letšatši la Valentine le na ga eng? Botšiša wa kgauswi le wena. Nna ke ngwanenyana wa qhomo gwa ka letšatši la baratani. Se se ntira gore ke ikwe ke rategile? Ke ngahlwa ke ka fao batho ba ketekago letšatši le. Meaparo ya letšatšiso o a e gopola? Gape go aparwa bohubedu le bošweu fela. Ba bangwe ba ikaparela bohubedu gohle, mola ba bangwe ba eja ka bošweu fela.

Nna letšatšana la bomma ke apešwa bohubedu le bošweu. Ke sa gopola meletlo ka moka ya matswalo a ka. Ga go na le ngwaga wo o fetago ka setu. O gopole. Ke ngwanenyana ke le noši ka gešo. Ka moka ba a nthata. Ba nyaka gore ke dule ke thabile. Ba nthekela tšohle tša go nthabiša.

Le ge go le bjalo, mma o re ga se a ka a ntesa ke dira matepe. O be a kgonthišiša gore ke gola ka mekgwa ye mebotse ya maikarabelo.

Ge e le matšoba le dimpho tšona ga ke sa bolela. Ke fiwa dimpho ke bobuti, mma le tate. Gape ke nna lelobana la lerato. Ka lebaka la gore e tla be e le letšatši la matswalo a ka, go ketekwa ka khekhe. Gwa bešwa dinama. Dijo tšona ga ke sa bolela. Mengwageng ya ka ye mehlano ke ipshinne kudu. Ke le ngwana wa mama. Ge nako ya go thoma sekolo e fihla, e nkhumane ke tseba lerato le go hlompha.

Ke be ke šetše ke tseba maikarabelo a ka. Ke tseba go hlakomela dilo tša ka. E be e le karolo ya mošomo wa ka. Ke be ke tseba go ikapeša dieta le go bofa marala. Taba ye e be e kgahla bantšhi kudu. Ke be ke tloga ke laetša gore ke godišitšwe gabotse. Ke be ke thuša ka gae. Ke phuthiša mma diaparo. Boikarabelo bo ka belong ya ka! Ke be ke le ngwana wa go tshepagala. Ke sa gae go rongwa.

Ge ke thoma sekolo, barutiši ba kgahlilwe ke leina le bobotsana bja ka. Ba napa ba thoma go mpitša Valentine. Ya ba gona ge ke humane leina le lefsa. Le nna ka le rata. Barutwana ba mphato wa ka le bona ba mpitša Vali. Ka ipshina kudu ka lerato leo ke le humanago sekolong le ka gae.

Ka humana lerato le tikologong ya gešo. Sa go kgahliša kudu ke gore leina le la ka le ketekwa ke lefase ka moka.

O tla kwa ge ba šetše ba kwalakwatša Valentine ka digongemoyeng. Le tšona dithelebišene. Ge o re o ya ka mabenkeleni kgo rarara, o humana bošweu le bohubeu fela. Mo dikhorong tša mebila go rekišwa maloba. Ke leemaema fela naga ka khorara. O gopole gore go ketekwa rena ba go belegwa ka Valentine.

Batho ge ba hlakana, o tla kwa fela ka “*Happy Valentine!*”. Ka seo sebaka nna ke kgahlega le go fetu. Ke ikwa ke tumile kudu. Bao ba ntsebago ba tla re go nkgokana, ba re: “Mahlatse le mahlogonolo a matswalo a gago!” Ba bangwe bona ba tla be ba no re: “Vali, Vali!”

Morutišigadi Maleka o tla re gopotša go ngwalelana dikarata. Ke dikarata tša molaetša wa lerato. O re hlohleletša go ngwalela batswadi ba rena. Ke rata taba ye kudu. E tloga e ntirela monyanya wa letšatši. Ke keteka letšatši ka moka. Bao ba kgonago ba reka mepopi, dikomikana le tše dingwe. Ge e le nna ke bolaišwa dimpho, malekere

le khekhe. O gopole gore ge ke fihla gae, le gona ke sa ile go humana ba ntokišeditše tafola.

Ke rata go bala kudu. Se se kgahlwa morutišigadi Maleka. O kgahlwa ke gore ke ipalela melaetša ya dikarata tša ka. Ge ke fihla gae, ke balela ba lapa la gešo melaetša. Bagwera ba ka le ba lapa ba thaba le nna gabedi. Ba keteka matswalo a ka le letšatši la Saint Valentine, yoo letšatši le le tšilego ka yena.

Nna ke dirile dinyakišišo ka Saint Valentine. Akere go bapokwa go tseba modu wa leina leo ba go bitšago ka lona. O kgagala gore Saint Valentine e be e le moruti wa Roma. Letšatši le le be ke ketekwa go

Leinalebe seromomaina a mangwe a dira gore motho a itshware go ya ka leina leo. Mohlala: Nkeketeng

laetša le go hlohlela lerato. Ke tšhaba seema sa gae “Leinalebe seromo.” Ke ka fao le wena o swanelwago ke go nyakišiša leina la gago. Ge e le nnaena, ke nwa menyana wa go belegwa le letšatšing la lerato. Ka gona, ke na le lerato. Ke godišwa ke go bitšwa Valentine.

Bonang! Nna ke bohloko ka mdukudu. Ga ke tsebe wena. Ga se ka fiwa leina fela. O sa gopole? Ga ke rile ke reeletšwe ka kgadi ya Ditlou. Di reng tša bophelo la gago? O nape o ba botšiše ka gae. Botse wena leina la gago le tswa kae? O theeletšwe ka mang? Ge e le la Valentine ke le ratile, fela ga le fete la go rewa ka gae ge ke belegwa. Leo ke theeletšwe ka kgadi le ntira gore ke ikwe ke kgomagantšwe le ba ka gae. Ithe tšwe go kwe.

Nna ke Ntidi mmamphagwana' dira,
Ke morogomolewapele,
Mengwe e lewa morago.
Agee! Agee! Sehlakwana wee!
Ke tšhaba mediti.

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. Kanegelo e bolelwa ke mang?
2. O re ke yena mang ge a itheta?
3. Batswadi ba gagwe ke bomang?
4. O belegwe ka di kae?
5. Ke eng sa go mo dira yo bohlokwahlokwa?
6. Ngwala kanegophelo ya gago.

EXTRACT PAGES

Kanegelo ya 2: Direto le dikošana

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O kwešiša eng ka seswantšho se?
2. Wena o kile wa amogela leloba?

Lerato

Ke gotše ka lerato
Ke godišitšwe ka lerato

Lerato la nthuta bophelo
La nthuta go phela le batho.
Ka belegwa ka godišwa ka lerato
Ka reelwa leina
Leina la bomakgolo
Leina la go nkgodiša
La go nkgodiša ka lerato

Leina la bomakgolo - Leina la
go reelelwa ka batho ba
bagolo

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. O tseba lerato?
2. O dira eng go laetša lerato?
3. Hlama sereto ka hlogo ye o ikgethelago yona.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O kwešiša eng ka hlogo ya sereto?
2. Le keteka bjang matšatši a matswalo ka ga geno?

Letšatši la ka

Letšatši la ka le hlabile
Letšatši la ka la matswalo
Le hlabile, la ntlhabela
La ntlhabela ka keteka
Ka keteka matswalo a ka.
Ka keteka matswalo ka letšatši
le bohlokwa.
Ka letšatši la lerato
Ka letšatši la Valentine
Ka keteka le ditšhaba.

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. O belega eng?
2. O belega šwe kae?
3. Ithata e kwe.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Lebelela seswantšho, o bona eng?
2. Batho ba ba dira eng?
3. O na le bagwera ba bakae?

Mogwera wa ka ke wa gago

Mogwera wa ka ke wa gago
Mogwera wa gago ke wa ka
Bogwera ke sehlare
Ke sehlare sa lethabo
Ke sehlare sa lerato
Ge re ratana, re a thušana
Ge re thušana re a hlokomelana
Ra hlokomelana ka lerato
Lerato la go ikgetha.
Segwera sa tiilela, go bagwera
Ra ntšhana sa inong
Mogwera wa ka ke wa gago
Mogwera wa gago ya wa wa ka.

Go ntšhana sa inong - Go
ratana re go pshina kudu

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. Leina la mogwera wa gago ke mang?
2. O rata eng ka mogwera wa gago?
3. Hlaloša polelo ye, “Go ntšhana sa inong”.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O sa gopola letšatši la gago la mathomo sekolong?
2. O gahlaneditšwe ke mang?

Go ratana ke go hlokomelana

Ke go ratile mogwera
Ke go ratile mathomong
Mathomong a letšatši la ka
Letšatši la ka la mathomo.

Letšatši la ka la mathomo a sekolo
Wa ntaetša lerato
Wa ntlhokomela e le ruri
Wa ntaetša dikhutlo tšohle
Dikhutlo tšohle sekolong
Ra bapala, ra sega, ra ipshina
Ra ipshina, ra hlokomelana.

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. O ratile eng ka sereto se?
2. Wena le bagwera ba gago le hlokomelana bjang?
3. Mohola wa go hlokomela ke ofe?

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Na o rata dikošana?
2. Ke dikošana dife tše o di tsebago? Opela e tee.

1. Ge re šetše re le mmogo

Ge šetše re le mmogo X 2
Re le mmogo, re le mmogo
Ke lethabo fela.
Bagwera ba ka ke ba gago
Le bagwera ba gago, ke ba ka
Ge šetše re le mmogo
Ke lethabo fela.

2. A re swaneng le dinaledi

A re swaneng le dinaledi X 2
Tše di tletšeng mo godimo.
Di a phadima! Thalalaa!
Phadiphadi! Thalalaa!
Di bonega mo fasing.

Phadi+ phadi=

EXTRACT

3. Mma wa ka

Mma wa ka,
O tlike, le bana, ba lesome X 2

Yo mongwe wa hlogo ya apola
Yo mongwe wa thekana la nose
Ba lesome, ba lesome.

Hlogo ya apola- hlogo ya
nkgokolo Thekana la nose-
wa letheka le lebotse

Dipotšišo tša ka morago ga go bala

1. Diragatšang košana ka dihlopha tša bohlano.
2. Diragatšang košana ka dihlopha tša botshela.
3. Boledišanang ka maikutlo dikošana tše.

Kanegelo ya 3: Sebete sa go bolela

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Go ya ka seswantšho, o gopola gore o tla go bala ka eng?
2. Tikologo ye ke ya kae?

Jappie ke mošemanyana wa go loka. Yena o goletše motsaneng wa Dalmada, ka ntlenyana ga toropokgolo ya Polokwane. Jappie o dira mphato wa boraro. O rata go raloka le bagwera ka nako ya go khutša sekolong. Bjalo ka bana ka moka, o dula le batswadi ba gagwe. Ba mo tliša sekolong ka go šielana. O re dikgopana ka mehla di tlatša faele. Ba lebelele se gore o tlišwa ke baadisele. Ge nako e dutše a tšela, ba thoma makgotlana. Jappie a thoma go lemoga se sengwe

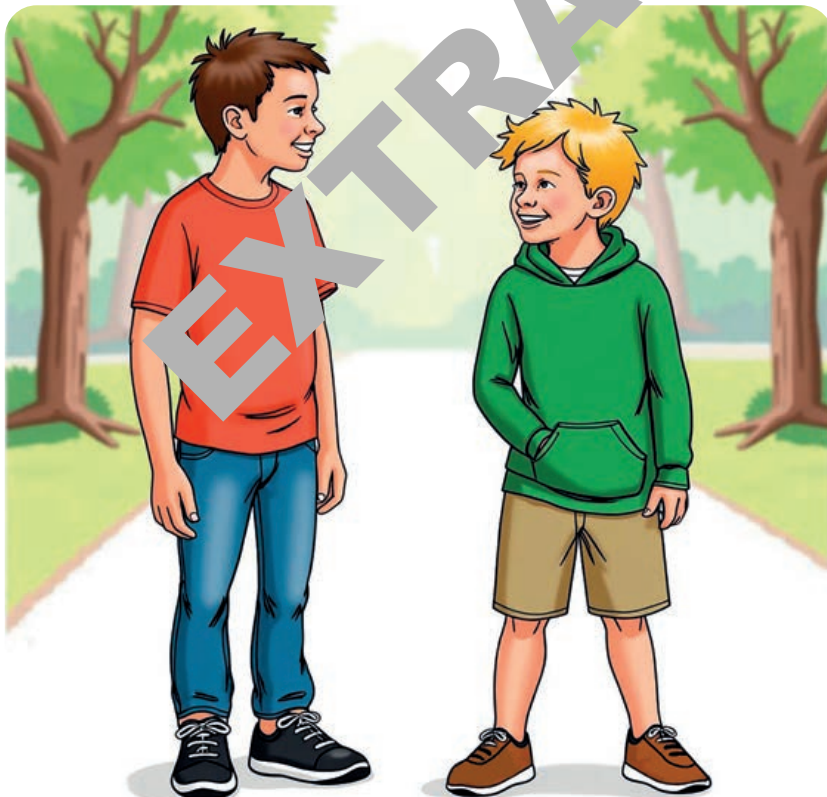
A thoma go lemoga gore o a kgethollwa, fela a ikhomolela. A lemoga gore ge ba feditše go ja le go ipapalela kgwele ya maoto, ga ba sa mo tsenya. Ge nako ya go ja e fedile, ba ipoelela ka phapošing. Ge matšatši a dutše a sepela, Oupa, mogwera wa gagwe, le yena lemoga se sengwe. A lemoga gore Jappie ga a sa thakgala bjalo ka peleng, o thomile go ba bodutwana. A lemoga gore nakong ye ntši o iphetoša tšhikanoši.

Jappie wa batho! O tshwenywa ke eng ruri? Oupa a lwa le megopolo. A leka go thoma go hlokomedišiša mesepelo ya Jappie. Ka nnete ruri, Jappie a se sa ba le bagwera. Ka nako ya go bapala le go ja, bagwera ba mmeela kgakala. Ka nnetenete ngwana yo wa batho o be a jewa ke eng? Taba ye e ile ya napa ya ba tlhobaboroko go Oupa.

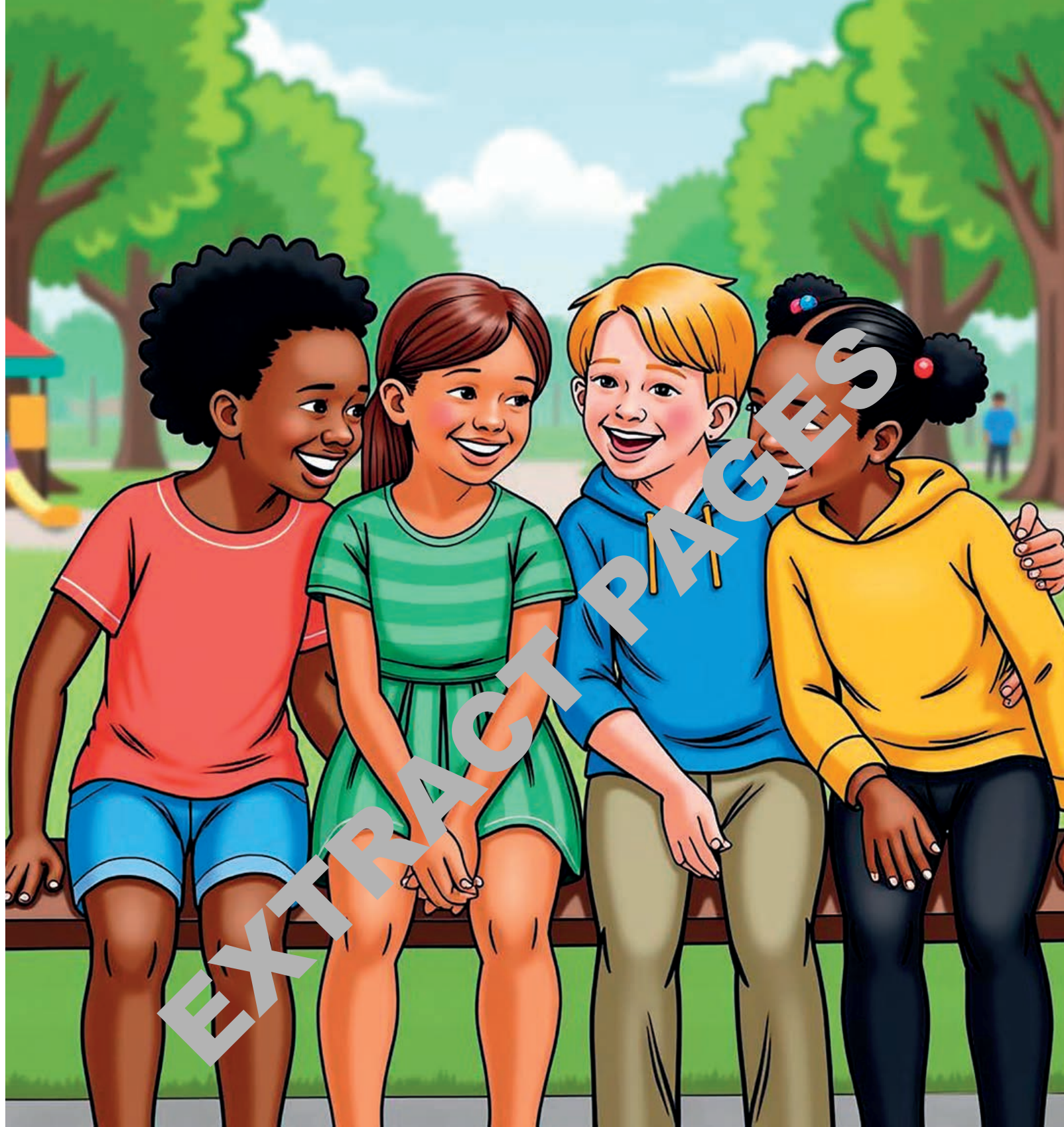

Ka nnete le wena o be o ka thoma go tshwenyega, ge o bona mogwera a thomile go ba bodutwana tšatši ka tšatši sa go kweša bohloko kudu ke gore Jappie o be a sa tsebe sebakweng o be a bolawa ke go naganela

bagwera ba gagwe, kudu ge ba hwenahwena le go segela fase. O be a tla bona a dirile eng ngwana yoo wa batho ruri? Gape se, se ile sa mo šitiša le go theeletša ka phapošing.

Ruri sehlogo sa bana ba, ke a se tšhaba. E ile ya napa ya ba gona ge ba hlafišeditše ngwana yo mongwe bophelo. Ka nnete, le wena o be o ka hlafelwa. Ga go na taba, di be di tlo feta. Se se sa felego se a hlola.

Ka go kwa bohloko, Derick a botšiša. “Na o lemogile eng ka mogwera wa rena Jappie, Oupa? Gape bodutwana bja gagwe ke lerumo pelong ya ka. O ka re nka humana tabataba.” Oupa o ganane le kgopolo ya Derick. A re yena o tla dira dinyakišišo. Ijoo! O ra nko go se dupe?

Ditaba tša Jappie di be di šita
Phaahla go ahlola.

Oupa o kgonne go hwetša taba ka
yo mongwe wa bagwera. Taba ya
mo tlala dimpa. Bošego ge a le
gae, a botša mmagwe. O be a
laetša go kgopišega kudu.

Mmagwe ka botswadi le go lemoga
ka fao a tshwenyegilego, a mmea
fase. “Ngwanaka, ditaba tše di
gona. Di a direga. Batswadi ba
Jappie ba nyalane kgale.

Ba tloga ba nyalane ka lešira le polomo bo di le mokete wa
kgoparara. Rena re di bone ka mahlo. Ga re ba re. Lapa la boJappie
ke la mosadi le mosadi, ebile le mošoto ga o gona. Ba ipshina kudu ka
lapeng la boJappie. Batho ba rile bošego bolela, ebile ba homotše. Mošoto
ke gona o tšwela pele. Banyalani ke gona ba ipshina kudu.

Ra re re sa maketše, ra bone tšwana le lebotse kudu. Yena mogwera
wa gago Jappie. O ka noma go bona gore ke kgale bjang ba nyalane.

Ba napa ba šego fao o tšwana ka ngwana
we mošoto. Rena re dihlatsa.
Wena o tšwana ebete so go bolela le
mošoto wa gago.
Fela, o tšwana wanelwa ke go bolela le
Jappie pele.”

“Ijooo, Mma! Ka tla mo thoma ka
kae?” “Wena mmotse gore ga o rate
ka fao bagwera ba lena ba thomiego
go mo kgetholla. Ga o rate ge ba
hwenahwena ge Jappie a feta. O
phule sekaku.”

Hei! Nke batho ba amogele hle.”
“Ka nnete go bohloko ebile go boima, Mma. Gape ge batho ba seba mogwera wa gago, le wena o kwa bohloko. Ga ke tsebe gore batho re ithuta go amogela. Re swanetše re amogelaneng. Motho yo mongwe le yo mongwe o na le tlhago ya gagwe. O tloga o nthušetše, Mma. Ke na le sebete sa go ba leba serokaphatla.”

Ka nnete Oupa a ba le sebete sa go bolela le Jappie. “Hee monna mogwera! Ga ke rate seo bagwera ba rena ba se dirago. Ke tloga ke lemogile maitshwaro a bona. Nna ke a kgopišega. Nna ke nna ke go tsebago, le lapa la geno. Ke lemogile gore batho ba bantšhi ba sa hloka tsebo. Ba hloka tsebo ka dinnete tša bophelo. Modimo o file motho yo mongwe le yo mongwe tsela ya gagwe ya go tseba. Nna ke a go rata, mogwera. Ke go rata le batswadi ba gago.”

Jappie a leboga mogwera wa mmakgonthe. A ikwa a imologile. “Ke be ke sa tsebe gore bagwera baka go seba, ba be ba ikgaoganya le wena ka mabaka go tloga ka godimo ga taolo ya ka le bona. O se tshwenyeng, mogwera. Ke tla itebanya le bona. Ke na le sebete sa go bolela. O nna o nna le maatla le sebete, mogwera, ka gore bjale ke tseba sebakwa. Go lokile.”

Ge la ka moswane le hlaba, Jappie a kgoboketša bagwera.
“Ke be ke re re bagwera. Bjale ga ke sa na nnete ya taba ye. Bagwera ga ba sebane, dithaka. Motho wa go go rata o tla go batamela a go botšiša. Lena le nkgopišetše. Le a nkgetholla. Ge le eja le ge le bapala le nna. Ge sekolo se tšwele, le sepelela pele. Aowa bagwera, ga re dire bjalo!”

“Ga ke rate tsela ye le ntshwerego ka gona. Nna ke ngwana wa batswadi ba bong bjo bootee. Mosadi le mosadi. Ke ipshina kudu ka lapeng la gešo. Ga ke hloke selo. Batswadi ba ka ba nyalane ka lešira le polomo, ba dira monyanya wa maemo a godimo. Batho ka moka ba mo motseng ba a tseba. Tlogelang go hwenahwena le go segela fase ge ke feta.”

Ya ba gona ge Jappie a ikhuditše. A leboga mogwera wa gagwe Oupa. A bona mogwera wa mmakgonthe. Ka nnete sebetso sa go bolela se mo šometše. Bagwera ba kgopela ditshwarelo, sa go tšwara sa boela sekeng.

Ka nnete ba gokarane ba bagwera di a fela. Ba thoma go sepela le go ja le Jappie. O seka go se tšwele, Jappie a feta gaboOupa. O be a ile go leboga motswadi wa go bolela nnete, a mo direla bophelo gore bo be bofela.

Di-šišo tša ka morago ga go bala

1. Efa maina a baanegwa.
2. Moanegwathwadi ke mang?
3. Ke ka lebaka la eng bagwera bo mo fetošitše tšhikanoši?
4. O thušitšwe ke mang?
5. Efa maikutlo a gago mabapi le kanegelo.
6. Efa kakaretšo ya kanegelo ye. Ela tlhoko tatelano ya ditiragalo.

Kanegelo ya 4: Kgoboketšo ya dinonwane

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O tseba dinonwane?
2. Bolela ka ye o e tsebago.

Katse le legotlo

Nonwane nonwane!

Keleketla.

Kgalekgale ge diphoofolo di be di sa bolela, katse le legotlo e be e le bagwera ba bagolo. Ba be ba dula mmogo, ba ntšhana sa inong. Katse e be e šoma, ya kgoboketša mašelenq.

Legotlo lona le be le ntle, sepelela ka go rata.

Ka letšatši le lengwe, katse ya bitša legotlo.

“Mogwera, ke kgobokeditše tšhelete. Fela ga ke na bolotelo.”

Legotlo la thaba kudu. “E tliše, ke go bolokele yona.”

“Ke a go tshepa, mogwera. Wena o na le melete ye mentši.”

Katse ya tšea tšhelete ka moka, ya fa legotlo.

Gwa fihla lebaka la gore katse e nyake tšhelete.
 Katse ya tsogela go mogwera wa yona legotlo.
 “Monna Legotlo, ke latile mašelang ale a ka.”
 Legotlo la re e boe gosasa, le sa ya go e epolla.
 Katse ya boela morago ka kgonono.
 Ka moso, katse ya tsogela tseleng.
 “Hee monna Legotlo, ke boile.”
 Legotlo la taditetsa mahlo.
 “Hee monna! Mphe tšhelete ya ka!”

Legotlo ka lentšwana la go thothomela la re
 “O tla ntshwarela, mogwera. Bana ba ka ba tšhabelela ka moleteng.”
 “Ke tsena bjang go bana ba gago?”
 “Ka napa ka ba direla dikobjana tšhelete go ba pipa, ka ba khupetša.”
 “Monna! O rathantšhitše tšhelete ya ka?”
 Ke tlo go laetša mo diphala nonwane go meetse. Ke tlo go bolaya le bana
 ba gago ka moka!”
 Legotlo la kitima ka lebaka la tšhabelela ka moleteng. Katse ya ba ge e sa le
 e dutše kgauswi le mogwera.
 Legotlo la itholela, go tšnaba katse bophelo ka moka. Le lehono le sa
 tšhaba ge le ka tšhabelela katse. Le sentše segwera sa bona.
 Se seo sa masele seripa!

Dipheo tša ka morago ga go bala

1. Ke ka lebaka la eng katse e befetšwe?
2. Wena o kile wa direla mogwera wa gago phošo?
3. O dirile eng?
4. O ithutile eng go nonwane ye ya katse le legotlo?
5. Bapalang nonwane ye.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Na o tseba nonyane ye?
2. O e bone kae ebile e tumile ka eng?

Kgogo le pekwa

E be e le nonwane!

Keleketla!

Kgalekgale bogologolong,
ge dikgogo di sa na le meno, di be di dirile
segwera.

Kgogo le pekwa e be e le leloko ebile e le
bagwera.

Ka letšatši le lengwe kgogo ya kgopela sekero go pekwa.

Pekwa ka go loka, ya e adima sekero.

Kgogo ya re ke sa ya go koma matswiana a ka moriri.

Kgogo ya tšea sekero go pekwa. Ge e fetša go se šomiša, ya se lebala
letlaleng.

Ka moso, pekwa ya boa.

“Ke kgopela sekero sa ka. Le nna ke nyaka go se šomiša.”

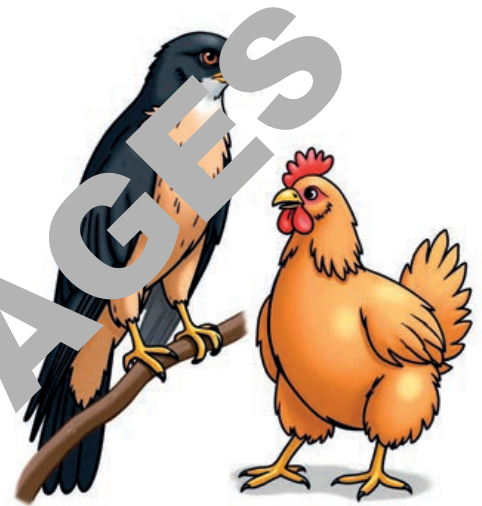
Kgogo ya re nna go ingwaya hlogo. Ka go kekeretša, ya šitwa go
bolela.

“Tliša sekero sa ka, wena Kgogo. O se ntshenyetše nako!”

Kgogo ya re, “Ke...ke...ke se lebetše letlaleng.”

“Sepela o ye go nyaka sekero sa ka, Kgogo!”

Kgogo e nyakile fela ya se se humane. Ya boela go pekwa.

Pekwa ya befelwa kudukudu. “Bona mo, wena kgogo! Go tloga lehono, re manaba.

Ke tlo rupertla matswiana a gago, ka a fetša taa! go fihla o humana sekero sa ka!”

Le lehono kgogo e sa fana taa ko letlaleng, e nyaka sekero.

Kgogo ya thoma go bala matswiana ka diphego.

Le lehono, pekwa ya e feta, kgogo e swarwa ke letšhogo.

Ge e ekwa ha e ba re, “Pekwaaa!” e fihla matswiana a yona.

Seseo sa yona se a seripa!

Diphego tša ka morago ga go bala

1. O ithutile eng mo nonwaneng ya kgogo le pekwa?
2. Ke tshwanelo gore ge o adimile selo sa motho o se timetše?
3. Wena ge nkabe o le pekwa o be o tla dira eng?
4. Ge o senyeditše motho o dira bjang wena?
5. Bolela nonwane ye go ya ka tatelano ya ditiragalo.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O kwešiša eng ka hlogotaba ye?
2. Wena o kile wa bolela maaka? Fahlela karabo ya gago.

Maaka ga a na mohola

Kgalekgale go be go na le mošemane yo a bitšwago Terry. Terry o be a phela a botša batswadi ba gagwe maaka. O be a nagana gore go bonolo go hlama ditaba go feta go bolela therešo. Ka letšatši le lengwe, a thuba nkgo ya mmagwe. Mmagwe o be e ratwa kudu. Terry o ile a re nkgo e pšhatlilwe ke katsi ya morago, yeo ba bego ba e bitša Beauty. Mmagwe o ile a mo tshepa e tšha ka pejana a utolla therešo.

Letšatšing leo le latelago, Terry o ile a tšea kuku ntle le go botšiša. Tatagwe a re ge a mmošiša ka yona Terry a latola gore o e jele. Le moo, tatagwe o ile a mo tshepa e tšha ka morago a hwetša bohlatse. Batswadi ba Terry ba ile ba nyamela ba kwa bohloko. Ba ile ba hlalošetša Terry gore go be go maaka go thuba setswalle le go botana. Terry o ile a tšwela pele go bolela maaka, a nagana gore ke tsela ye bonolo ya go tšwa ditšhaba.

Ka letšatši le lengwe, Terry o ile a timela phakeng. O be a tšhogile ebile a nyaka thušo. Ge a be a kgopela thušo go batho bao ba sa mo tsebego, go be go se na yo a dumelago gore ka nnete o tsoma thušo ka ge a kile a bolela maaka. O be a tumile ka maaka.

Terry o ile a lemoga gore maaka a gagwe a dirile gore go be boima gore batho ba mo tshephe. O be a le noši e bile a tšhogile a tshoiša kudu.

Ka yona nako yeo, batswadi ba gagwe ba ile ba mo kwetša gomme ba mo gokarela ka maatla. Ba re, “Re a go rata Terry, eupša re nyaka gore o bolele nnete ka mehla. A re thomeng ka lesona gomme re age go botana gape.”

Terry o be a ithutile thuto ya bohlokwa: Go bolela nnete ka mehla ke kgetho ye kaone, le ge e le gore go botho.

Boitshwaro: Go bolela maaka go kgonala go le bonolo, eupša go ka go lebiša mathateng le go gobatša e tswalano. Botshepegi bo aga go botana le dilemagano tšeo di tšamego le baratiwa.

Dipotšišo tša le ntlafano ga go bala

1. Naa ke tšhepiso go bolela maaka?
2. Maaka a Terry a mo dirile eng?
3. Wena o tšhela eng mo kanegelong ye?
4. Ntsha maikutlo a gago mabapi le ditaba tše tša Terry.

Metswako

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. O kile wa apea ka gae?
2. O be o apeile eng?
3. Bolela ka dikgato tša go apea tše o di tsebago.

I. Morogo wa mophotse

O tlo hloka:
Matlakala a 20
a morogo
Lephotsana
la magareng
Ditamati tše 4
Letswai
Pherefere
Meetse

Kgato ya 1: Kgotha dihlae mo matlakaleng a morogo.
Kgato ya 2: Segelela matlakala.
Kgato ya 3: O hlatswe ka meetse a mantši.
Kgato ya 4: Ebola lephotse, o le kgabetlele.
Kgato ya 5: Le bediše ka potwaneng.
Kgato ya 6: Tšhela matlakala a mophotse, o khurumele.
Kgato ya 7: Tšhela dimati, letswai le pherefišana.
Kgato ya 8: Kgotlakgotla morogo ka lehwana. O šebetše ba lapa.
Ela tlhoko: O se dulele go bula pitša gantši, morogo o tla huba.

2. SOPO YA DINAWA

O tlo hloka:

Dikomiki tše 2 tša dinawa

Dieie

Letswai

Pherefere

Makhura

Meetse

Potwana ya maotwana

Boledišanang ka dithai gomme ba bangwe ba fe a nalošo, ka tlhahlo ya morutiši.

Kgato ya 1: Hlatswa dinawa ka meetse a borutho.

Kgato ya 2: Kgetha tša go phapamala ka godimo, di lahle.

Kgato ya 3: Bediša meetse a mantšinyana ka pitša.

Kgato ya 4: Tšhela dinawa hlokomela phure.

Kgato ya 5: Fela o kgato tša mollo. Le go hlola gore di sa na le meetse naa.

Kgato ya 6: Noketšwa le pherefere.

Kgato ya 7: O ka tšhela disopo tša kgetho ya gago, go natefiša.

Kgato ya 8: Maantšha, o tsholele ba lapa.

Dipitšho tša ka morago ga go bala

1. O ratile motswako ofe magareng ga metswako ye?
2. Ke ka lebaka la eng o o ratile?
3. Kgopela batswadi ba go laetše tša go dira se sengwe.

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Na o tseba dithai?
2. Gantši di ralokwa neng?

Re maitšong, re raloka ka dithai

Dithai	Tlhalošo
Thai! Monna yo mokoto ka morago ga lebati	Ke saka ya bupi
Thai! Ka se gata sa nkgata	Ke meetse
Thai! Ba ntšhomiša ke otile	Ke nalete
Thai! Ka se lebelela, sa ntebelela	Ke seipone
Thai! Monna yo motelele o phophiša ditete	Ke kerese
Thai! Ka segata sa lla	Ke matlakala
Thai! Ka ya nokeng ke nonne, ka boa ke otile	Ke sepepa

Košana ya maitšong

Mmagwe ke moloi!

Mainama wee maina mologa. X 2

Mmagwe ke moloi!

Ke moloi ya badilego wee

Wa go lebadilego.

Mmagwe ke moloi!

Dipotšišo tša pele ga go bala

1. Bolela thai gomme barutwana ba bangwe ba fe tlhalošo.
2. O nagana gore mohola wa dithai ke ofe?
3. Digatšang košana ye le badilego ka yona.